

BACHELOROPPGAVE

Barnehagelæreres kunnskap om barn som blir utsatt for
omsorgssvikt

Kindergarten teachers' knowledge about children who are
neglected

Kandidatnummer: 534 og 472

BACH301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Kristine Hjelle

25.05.2022

Antall ord: 11988

Key words: care, neglect, knowledge, kindergarten teacher

Abstract

Knowledge about care and neglect is necessary for kindergarten teachers to detect children prone to and experiencing neglect. With this in mind, we have chosen to approach the problem: “How do kindergarten teachers experience their own knowledge about children who are neglected?”. In an attempt to answer this question, we have chosen to use the qualitative research method. We have therefore interviewed three kindergarten teachers with at least five years of work experience. Based on the interviews we have identified three main categories: 1) Experience of not having enough knowledge, 2) Experience of knowledge obtained through working and 3) Experience of seeking out more knowledge. Two out of three of the interviewees feel they do not have enough knowledge about neglect, and they all feel they did not get enough education on this topic. In addition to this they all pointed out the importance of the knowledge they learned through working, and some said they have sought out more knowledge themselves. A common feature of the finding is that they indicate that the interviewees have a lot of tacit knowledge. Based on the findings we think more research on the topic is necessary to come to a proper conclusion.

Innholdsfortegnelse

Abstract	2
1.0 Innledning.....	5
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	5
1.2 Problemstilling.....	6
1.3 Oppgavens oppbygning.....	6
2.0 Teori.....	7
2.1 Barnehagelæreren som profesjonsutøver	7
2.1.1 Barnehagelæreren kunnskapsgrunnlag	8
2.1.1.1 Taus kunnskap.....	8
2.1.2 Barnehagelæreren samfunnsmandat.....	10
2.1.3 Barnehagelæreren etiske forpliktelse	10
2.2 Omsorg.....	11
2.3 Omsorgssvikt.....	12
2.3.1 Offentlig omsorgssvikt.....	14
2.4 Tilknytning	14
2.5 Observasjon	15
3.0 Metode	16
3.1 Kvalitativt forskningsintervju	16
3.2 Valg av informanter.....	18
3.2 Metodekritikk	18
3.3 Etiske hensyn.....	20
3.4 Analyse.....	20
4.0 Resultater	21
4.1 Opplevelse av å ha for lite kunnskap.....	21
4.2 Opplevelse av sin kunnskap som erfaringsbasert.....	24
4.3 Opplevelse av å oppsøke og etterlyse mer kunnskap.....	25
5.0 Drøfting.....	27
5.1 Har barnehagelærere for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?	27

<i>5.2 Erfaringens betydning for barnehagelæreres profesjonsutøving knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt.....</i>	<i>30</i>
<i>5.3 Barnehagelæreres ansvar for å utvikle kunnskap og innsikt om barn som blir utsatt for omsorgssvikt.....</i>	<i>31</i>
6.0 Avslutning.....	34
7.0 Litteraturliste:.....	37
Vedlegg 1:	39
Vedlegg 2:	41
Vedlegg 3:	44

1.0 Innledning

Temaet for denne bacheloroppgaven er omsorgssvikt. Omsorgssvikt vil i mange tilfeller kunne oppdages av ansatte i barnehagen og er derfor noe man som barnehagelærer skal ha kunnskap om. Etter tre år på barnehagelærerutdanningen sitter vi allikevel med en opplevelse av å ha fått relativt lite undervisning om temaet. Gjennom denne oppgaven ønsker vi derfor å undersøke hvilken kunnskap barnehagelærere har om barn som er utsatt for omsorgssvikt.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning, fremkommer det at studenter gjennom studiet skal tilegne seg kompetanse om barn i vanskelige livssituasjoner, samt hvordan sette i gang nødvendige tiltak (Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning, 2012, §2). Likevel svarer flertallet av studentene i en undersøkelse fra 2007 at kunnskapen de har fått innen temaet omsorgssvikt, ikke er tilstrekkelig når de skal ut i jobb i fremtiden (Haug, 2019, s. 48). I tillegg svarer 65 prosent av studenter i en annen undersøkelse at de er misfornøyde med undervisningen de har fått om vold og overgrep mot barn, og 58 prosent oppgir at kunnskapen de har om temaet ikke er god nok (Ruud, 2019). Ifølge §46 i Lov om barnehager har alle som arbeider i barnehagen opplysningsplikt til barnevernet, og man er gjennom denne loven pliktig til å melde ifra dersom man er bekymret for om et barn ikke får god nok omsorg (Barnehageloven, 2005, §46). På bakgrunn av dette er det sentralt at personalet som arbeider i barnehagen har inngående kunnskap både om barn som blir utsatt for omsorgssvikt og hvordan man kan oppdage dette. Statistikk fra SSB, gjengitt av Bufdir viser at barnehagen er den viktigste melderer for barn i alderen 3-5 år, men samtidig nevnes det at antall bekymringsmeldinger fra barnehagen har vært synkende siden 2017 (Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, 2021). Det er bekymringsmeldinger i kategorien “foreldrenes manglende foreldreferdigheter” som oftest blir meldt (Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, 2021). Omsorgssvikt faller under denne kategorien.

Omsorgsbegrepet tillegges mye vekt i rammeplanen og andre styringsdokumenter, og det kommer frem i en undersøkelse at 85% av barnehagestyrere oppfatter omsorg som lite krevende å omsette i praksis (Tholin, 2018, s. 63). Funnene i undersøkelsen kan tyde på at omsorg blir tatt for gitt i barnehagen (Haug, 2019, s. 53). Haug henviser til samme

undersøkelse og stiller seg på bakgrunn av funnene spørsmål om det er en manglende bevissthet rundt omsorgsbegrepet som kan føre til at omsorgssvikt fremstår som utydelig for barnehageansatte (Haug, 2019, s. 53). Killén sier at det er sentralt at omsorgssvikt blir oppdaget tidlig ettersom at konsekvensene for barnets psykiske, kognitive, sosiale og fysiske utvikling er større jo yngre barnet er (Haug, 2019, s. 75). Ifølge tall fra SSB ble det i 2020 sendt 6310 bekymringsmeldinger fra skolen til barnevernet, mens det fra barnehagen i samme år ble sendt 2585 (Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, 2021). Disse tallene kan tyde på at det kan være en underrapportering fra barnehagen til barnevernet. Om dette er tilfellet kan en mulig årsak være mangel på kunnskap om omsorgssvikt hos de barnehageansatte.

1.2 Problemstilling

Kompetanse og kunnskap om omsorg og omsorgssvikt er nødvendig for at barnehagelærere skal oppdage barn i risiko, og på denne måten kunne handle til barnets beste (Haug, 2019, s. 87). Det er sannsynlig at mørketallene for barn som blir utsatt for omsorgssvikt er store (Haug, 2019, s. 42). På bakgrunn av dette er det behov for mer kunnskap og forskning om temaet. Vi ønsker derfor, gjennom oppgaven å belyse hvilken kunnskap barnehagelærere har om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Vi har med dette utarbeidet problemstillingen:

“Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne oppgaven er delt inn i seks overordnede kapitler: innledning, teori, metode, resultater, drøfting og avslutning. Oppgaven vil først ta for seg barnehagelæreren som profesjonsutøver, herunder skal vi se på barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag, samfunnsmandat og etiske forpliktelse med utgangspunkt i profesjonstrekanten. Under barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag vil vi også ta for oss taus kunnskap. Kunnskap og kompetanse om omsorg og omsorgssvikt er sentralt for at barnehagelærere skal oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt (Haug, 2019, s. 87). Vi skal derfor gjøre rede for disse begrepene, i tillegg skal vi også kort gjøre rede for de ulike formene for omsorgssvikt. Videre presenteres teori om tilknytning og observasjon, som er sentrale kompetanser i arbeidet med omsorgssvikt i

barnehagen. Deretter vil metoden kvalitativt intervju bli belyst, samt valg av informanter, metodekritikk og etiske hensyn. Videre presenteres analyse og resultater fra datamaterialet. Deretter vil det være en drøftingsdel, hvor vi drøfter resultatene fra det innsamlede materialet i lys av relevant teori og faglitteratur. Til slutt har vi en avslutning hvor vi oppsummerer oppgavens innhold i forhold til problemstillingen, samt ser på veien videre og om det er behov for mer forskning om temaet.

2.0 Teori

I følgende kapittel skal vi presentere teori og faglitteratur som er relevant i forhold til vår problemstilling: «Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?». Hovedvekten i problemstillingen ligger på barnehagelærerens opplevelse av egen kunnskap. Vi vil derfor med utgangspunkt i profesjonstrekanten, ta for oss barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag, herunder taus kunnskap, samt barnehagelærerens samfunnsmandat og etiske forpliktelser. En forståelse av omsorgsbegrepet er avgjørende for å kunne identifisere omsorgssvikt. Omsorgsbegrepet vil derfor bli gjort rede for i dette kapitlet. Vi skal videre gjøre rede for begrepet omsorgssvikt, herunder vanskjøtsel, fysiske overgrep, psykiske overgrep og seksuelle overgrep. Vi skal i tillegg kort gjøre rede for offentlig omsorgssvikt. Til slutt skal vi se nærmere på tilknytning og observasjon, ettersom dette er kunnskaper som er sentrale i barnehagelærerens møte med barn som er utsatt for omsorgssvikt.

2.1 Barnehagelæreren som profesjonsutøver

I læringsutbyttet for barnehagelærerutdanningen er det flere punkter som alle i hovedsak «handler om at barnehagelæreren som profesjonsutøver forvalter et samfunnsmandat som krever fagkunnskap, etisk refleksjon og profesjonelt skjønn» (Hennum & Østrem, 2016, s. 10). I tillegg påpekes det at utdanningen legger grunnlaget for utviklingen til profesjonsutøver, men at man også etter endt utdanning vil være i en kontinuerlig dannelsesprosess (Hennum & Østrem, 2016, s. 9). Barnehagelæreryrket blir sett på som en profesjon. Som profesjonsutøver representerer man først og fremst samfunnet (Hennum & Østrem, 2016, s. 18), og man har ansvar for å arbeide i tråd med et gitt samfunnsmandat med utgangspunkt i faglig kunnskap og etiske verdier (Hennum & Østrem, 2016, s. 11). Alle

profesjonsutøvere er forpliktet til å forholde seg til samfunnsmandatet, kunnskapen og etikken (Hennum & Østrem, 2016, s. 11). Forholdet til, og mellom, disse tre forpliktelsene illustreres i profesjonstrekanten (Hennum & Østrem, 2016, s. 11). Det kan oppstå spenninger og motsetninger mellom forpliktelsene, og man er som profesjonsutøver ansvarlig for å finne en god balanse mellom disse (Hennum & Østrem, 2016, s. 11).

2.1.1 Barnehagelærerens kunnskapsgrunnlag

Hennum og Østrem peker på viktigheten av at man som barnehagelærer

- 1) har tilstrekkelig kunnskap om danning, omsorg, lek og læring, 2) har ferdigheter til å anvende sin generaliserbare kunnskap i unike, ikke-generaliserbare situasjoner og 3) forvalter sin kunnskap og sine ferdigheter på en etisk forsvarlig måte. (Hennum & Østrem, 2016, s. 25)

Det ansvaret man har som profesjonell er tett knyttet til kunnskap (Hennum & Østrem, 2016, s. 46). For at man som barnehagelærer skal kunne arbeide for å realisere barnehagens samfunnsmandat, er faglig trygghet, kunnskap og et utviklet fagspråk en forutsetning (Hennum & Østrem, 2016, s. 46). Hennum og Østrem peker på at det å forvalte kunnskap er et spørsmål om etikk, og at de som arbeider som barnehagelærere har en etisk forpliktelse til å være faglig oppdatert (Hennum & Østrem, 2016, s. 47). Videre peker de på at man gjennom barnehagelærerstudiet ikke bare skal lære seg teori, men at man også skal få et forhold til det å søke ny kunnskap (Hennum & Østrem, 2016, s. 47). Dette er en forutsetning for å kunne utøve profesjonen i tråd med barnehagens samfunnsmandat (Hennum & Østrem, 2016, s. 47). Unni Bleken peker på at kunnskap, dømmekraft og handlekraft er egenskaper som er nødvendige for at barnehagelærere skal ivareta sitt profesjonelle ansvar (Hennum & Østrem, 2016, s. 62). Hun peker, i likhet med Hennum og Østrem, på at barnehagen er avhengig av fagpersoner som er villige til å sette seg inn i ny kunnskap, er i stadig utvikling og som ikke ser på seg selv som faglig utlært (Hennum & Østrem, 2016, s. 62).

2.1.1.1 Taus kunnskap

I tillegg til teoretisk og eksplisitt kunnskap består barnehagelærerens kunnskap også av såkalt

taus kunnskap. Taus kunnskap kan defineres som “det som er forstått uten å være uttalt” (Hennum & Østrem, 2016, s. 33). En annen definisjon av taus kunnskap, er at det er en kompetanse som hos personalet er innforstått eller tatt for gitt, og knyttet til verdier, holdninger og kunnskaper (Hennum & Østrem, 2016, s. 32). Jacobsen og Thorsvik peker på mye av det samme, og beskriver taus kunnskap som “kunnskap den enkelte har, men som man ikke klarer å sette ord på og formidle til andre” (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 349). I tillegg viser Haug til at “en magefølelse er en form for taus kunnskap” (Haug, 2019, s. 205). Dette kan knyttes opp mot barnehagelærerens arbeid med barn som blir utsatt for omsorgssvikt ettersom en bekymring ofte starter med en magefølelse om at noe er galt. Taus kunnskap omfatter handlinger som i utgangspunktet ikke er gjenstand for refleksjon og begrunnelse, og man kan si at det bare “ligger i hendene” (Hennum & Østrem, 2016, s. 32). På bakgrunn av dette kan taus kunnskap kritiseres. For å kunne reflektere og vurdere pedagogisk praksis må den tause kunnskapen artikuleres (Hennum & Østrem, 2016, s. 32). Jacobsen og Thorsvik skiller her mellom taus kunnskap og dets motsetning, eksplisitt kunnskap (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 350). Eksplisitt kunnskap er den kunnskapen man kan artikulere, og derav dele med andre (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 350). Taus kunnskap må altså gjøres eksplisitt slik at man kan reflektere over handlinger og erfaringer (Jacobsen & Thorsvik, 2019, s. 350).

Et godt utviklet fagspråk er en viktig del av å gjøre taus kunnskap til eksplisitt kunnskap. Det er språket som muliggjør refleksjon over handling, og for å forstå og oppdage det som skjer i barnehagen, har barnehagelæreren behov for et fagspråk (Hennum & Østrem, 2016, s. 26). Hennum og Østrem sier at “kunnskapen blir til i det den blir språkliggjort” og poengterer dermed viktigheten av at barnehagelærere utvikler et presist fagspråk (Hennum & Østrem, 2016, s. 26). Selv om betydningen av fagspråket presiseres, kommer det frem i flere studier av nyutdannede barnehagelærere at de etter utdanningen bruker fagspråk i mindre grad og heller tilpasser seg hverdagsspråket som benyttes av det øvrige personalet (Hennum & Østrem, 2016, s. 27). Dette kan ha flere årsaker, men Hennum og Østrem peker blant annet på at en av grunnene kan være at barnehagelærere er i mindretall i barnehagen, og derfor i liten grad får diskutert det pedagogiske arbeidet med andre barnehagelærere. Dermed får de heller ikke videreutviklet fagspråket (Hennum & Østrem, 2016, s.27). Det poengteres at en mulig konsekvens av økt oppmerksomhet på utvikling av et godt fagspråk er at barnehagelærerne språkliggjør det som lett kan beskrives, og at det som er vanskeligere å sette ord på forblir

ubeskrevet (Hennum & Østrem, 2016, s. 31). Barn som blir utsatt for omsorgssvikt kan være et eksempel på dette.

2.1.2 Barnehagelærerens samfunnsmandat

Som barnehagelærer, og ansatt i barnehage, er man forpliktet til å realisere barnehagens formål, og å arbeide i tråd med barnehagens gitte samfunnsmandat (Hennum & Østrem, s. 19). Barnehageloven og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver er begge del av barnehagelærerens samfunnsmandat (Haug, 2019, s. 29). Både barnehageloven og rammeplan for barnehagen tar for seg barnehagelærerens plikter knyttet til barn som er utsatt for omsorgssvikt og barn i vanskelige livssituasjoner. Dette innebærer blant annet at man som ansatt i barnehagen har opplysningsplikt til barnevernet (Barnehageloven, 2005, §46), og at man som ansatt i barnehagen skal “ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.11). Som vi nevnte i forrige kapittel, er kunnskap sentralt for å kunne arbeide i tråd med samfunnsmandatet. I den forbindelse er det også hensiktsmessig å peke på hva man som barnehagelærerstudent skal tilegne seg av kunnskaper gjennom studiet. Ifølge nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning skal barnehagelærerstudenten ha “kunnskap om barns reaksjoner og voksnes ansvar for barn i vanskelige livssituasjoner, samt kunnskap om hvordan man kan støtte barn og samarbeide med andre hjelpeinstanser” (Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning, 2018). Videre skal man gjennom studiet tilegne seg kompetanse om barn i vanskelige livssituasjoner (Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning, 2012, §2). Rammeverket gir altså tydelige retningslinjer for hva man skal lære gjennom utdanningen og barnehagelæreres ansvar knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt.

2.1.3 Barnehagelærerens etiske forpliktelse

Barnehagelærerens etiske forpliktelse handler blant annet om verdiene som ligger til grunn når man forsøker å realisere pedagogikken i barnehagen (Hennum & Østrem, 2016, s. 67). Når et barn begynner i barnehagen, innebærer dette at samfunnet aktivt skal gripe inn i deres liv (Hennum & Østrem, 2016, s. 66). Med dette menes at man som barnehagelærer er med på å oppdra og utvikle barna på best mulig måte. Som barnehagelærer må man ha god kjennskap til holdningene og verdiene som ligger til grunn for det pedagogiske arbeidet i barnehagen (Hennum & Østrem, 2016, s. 66). I forhold til temaet omsorgssvikt, skal vi nå se nærmere på

det som kalles omsorgsetikk. Omsorgsetikken består av nære relasjoner som varer over lengre tid (Hennum & Østrem, 2016, s. 85). Eksempler på nære relasjoner kan være familie, vennskap og i denne sammenheng, relasjonene profesjonsutøvere inngår i. Som profesjonsutøver i barnehagen, handler det om forholdet mellom barnet og barnehagelæreren (Hennum & Østrem, 2016, s. 85). Ifølge Pettersen (2006), referert i Hennum og Østrem:

Omsorgsetikkens hovedanliggende er den skade som oppstår som følge av mangel på omsorg i de relasjoner vi er en del av. [...] Omsorgsetikken griper således den emosjonelle og psykologiske volden enkeltmennesker utsettes for når noen i det relasjonelle nettverket handler uten omtanke og omsorg. (Hennum & Østrem, 2016, s. 85)

I sammenheng med dette har man som barnehagelærer en etisk forpliktelse å melde ifra dersom et barn har det vanskelig, samt tilfeller hvor foreldre svikter og ikke gir barnet god nok omsorg (Haug, 2019, s. 29). Om en bryter denne plikten, kan det defineres som offentlig omsorgssvikt, ettersom profesjonsutøveren svikter barnet.

2.2 Omsorg

En bevissthet om og forståelse av omsorgsbegrepet er et viktig grunnlag for å kunne identifisere omsorgssvikt. Omsorg er et mye brukt og et vesentlig begrep i barnehagesammenheng. Begrepet nevnes flere ganger i rammeplan for barnehagen, blant annet i kapittel 3 om barnehagens formål og innhold hvor det poengteres at omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, samt for utvikling av empati og nestekjærlighet (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). Likevel er det vanskelig å gi en konkret definisjon av hva omsorg er. I vid forstand kan man si at omsorg handler om å ta vare på og sørge for de som trenger hjelp (Tholin, 2018, s. 59).

Psykolog og professor Pär Nygren, presenterer begrepet barneomsorg og sier at hovedmålet med den voksnes omsorg er “å bidra til at barnet fysisk, psykisk, sosialt og psykososialt blir i stand til å leve et meningsfylt liv som et selvstendig og aktivt subjekt innenfor den kulturen som barnet ønsker å tilhøre i det aktuelle samfunnet” (Nygren, 2011, s. 66). I tillegg

presenterer han tre hovedtyper omsorg. Disse tre hovedtypene er behovsomsorg, utviklingsomsorg og oppdragelsesomsorg (Nygren, 2011, s. 66). Behovsomsorg går i hovedsak ut på at den voksne tilfredsstillende barnets behov på hensiktsmessige tidspunkter (Nygren, 2011, s. 67). Utviklingsomsorg handler om å legge til rette for at barn utvikler seg fysisk, motorisk, kognitivt, sosialt og psykososialt (Nygren, 2011, s. 69). Når det gjelder oppdragelsesomsorg står normer og verdier sentralt, og målsettingen er todelt (Haug, 2019, s. 60). Gjennom oppdragelsesomsorg ønsker omsorgspersonen å bidra til at barnet klarer å tilfredsstillende sine behov på en sosialt akseptert måte, og å hjelpe barnet til å integrere en sosialt akseptabel måte å bruke sin utvikling og kompetanse for å realisere et meningsfylt liv (Nygren, 2011, s. 72).

2.3 Omsorgssvikt

Begrepet omsorgssvikt defineres som at “foreldre, eller de som har omsorgen for barnet, påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare” (Haug, 2019, s. 78). Det finnes ulike former for omsorgssvikt. I litteraturen blir det differensiert mellom barn som blir utsatt for vanskjøtsel, fysiske overgrep, psykiske overgrep og seksuelle overgrep (Killén, 2015, s. 39). Samtidig er det viktig å være bevisst på at barn kan bli utsatt for flere former for omsorgssvikt samtidig (Ringereide, 2020). Utenom de fire formene skal vi også presentere offentlig omsorgssvikt.

Vanskjøtsel er den vanligste formen for omsorgssvikt som påvirker barnets utvikling på flere områder (Killén, 2015, s. 41). Det handler om når foreldre, eller barnets omsorgspersoner, ikke har evnen eller viljen til å engasjere seg følelsesmessig positivt i barnet (Killén, 2015, s. 40). Det finnes barn som vanskjøttes både fysisk og følelsesmessig, og vanskjøtselen kan være mer eller mindre åpenbar (Killén, 2015, s. 41). Synlige tegn på alvorlig vanskjøtsel hos spedbarn kan være at barnet lukter vondt, er skittent og lite stelt (Killén, 2015, s. 41). Alvorlig vanskjøtsel er skadelig for barnets fysiske og psykiske utvikling. Barnet kan oppleve å ikke være verdig for foreldrene sine, men heller en belastning. Videre påvirker dette barnets selvpoppfatning (Killén, 2015, s. 43). Ifølge Erickson og Egeland (2002) ligger vanskjøtsel eller følelsesmessig fravær til grunn for alle overgrep (Killén, 2015, s. 43).

Når et barn blir utsatt for fysisk overgrep, omfatter det at barnet blir skadet ved aktiv handling eller manglende tilsyn (Killén, 2015, s. 44). Med dette menes det at en voksen bevisst påfører barnet blant annet smerte og kroppslige skader. Blåmerker og brannsår er de vanligste synlige tegnene på fysiske overgrep (Killén, 2015, s. 44). Dette kan være tydelige tegn på at barnet blir mishandlet, særlig hvis blåmerkene er på uvanlige steder på kroppen. Det er ikke alltid like lett å oppdage barnets smerte, fortvilelse og angst som følge av voksne som er voldelige og påfører fysiske skader (Killén, 2015, s. 44). Videre er dette noe barnet står alene om, og som kommer fra dem som skulle beskytte barnet (Killén, 2015, s. 44). Dette er traumatiske opplevelser som kan føre til psykiske skader som kan gi varig effekt (Killén, 2015, s. 44).

Psykiske overgrep kan defineres som handlinger eller holdninger hos barnets omsorgsgiver som er ødeleggende eller forhindrer utviklingen av et positivt selvbilde hos barnet (Killén, 2015, s. 48). Slike handlinger kan gi barnet følelsen av å være uelsket, mindreverdig, og resultere i angst, frykt, skyld og skam (Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, 2020). Det som skiller fysiske og psykiske overgrep, er at det psykiske ikke gir synlige sår. Disse sårene er innvendig (Killén, 2015, s. 49). Selv om sårene er innvendige, kan dette likevel være mer ødeleggende enn andre former for overgrep (Killén, 2015, s. 49).

Seksuelle overgrep mot barn er når en voksen utsetter barnet for enhver seksuell aktivitet som det ikke er emosjonelt, utviklingsmessig eller seksuelt moden for (Killén, 2015, s. 61). Ettersom barnet ikke er i stand til å forstå hva som foregår i disse aktivitetene, er de heller ikke i stand til å gi informert samtykke (Killén, 2015, s. 61). Med andre ord er seksuelle overgrep brudd på barnets intimitetsgrenser og kroppslige grenser (Killén, 2015, s. 63). Ifølge Straffeloven, kan vi dele seksuelle overgrep inn i tre kategorier (Killén, 2015, s. 62). De to første kategoriene omfatter fysisk kontakt. Den ene kategorien omfatter alle former for gjennomtrenging i vagina/anus. En annen kategori omfatter masturbasjon, kyssing og andre former for beføling. Den siste kategorien omfatter ikke fysisk kontakt, men kinking. Eksempler på dette kan være å se på den voksne som onanerer, eller å bli eksponert for pornografi (Killén, 2015, s. 62). Barn som blir utsatt kan oppleve å få trusler fra overgriperen. Eksempel på dette kan være dersom barnet forteller dette videre, kan overgriperen havne i fengsel. Dette kan få barnet til å føle seg skyldig og dermed ha et medansvar for å holde handlingen "hemmelig". Konsekvensen er at hemmeligholdelsen tvinger barnet til taushet,

som ofte kan føre til overgrep over flere år (Killén, 2015, s. 63). Denne formen for eksponering kan være vel så skadelig som selve overgrepssituasjonen (Killén, 2015, s. 64).

2.3.1 Offentlig omsorgssvikt

Offentlig omsorgssvikt handler om barn som blir utsatt for sviktende omsorg av samfunnet. Dette kan være barn som kommer fra familier med lite penger, barnevernsbarn eller barn som lever i flyktningmottak, som ikke får god nok hjelp tidsnok (Killén, 2015, s. 67). Med andre ord kan man si at denne formen for omsorgssvikt handler om tilfeller hvor offentlige instanser vet at et barn lider, men ikke foretar seg noe, eller er for sen med å ta tak i situasjonen (Haug, 2019, s. 85). Et annet eksempel på offentlig omsorgssvikt kan være at barnevernet griper inn for å hjelpe barnet, men tilbudet barnet har fått, har forverret situasjonen (Haug, 2019, s. 86).

2.4 Tilknytning

Omsorgsgiverens evne til å se, tolke og respondere sensitivt på barnets signaler har stor betydning for barnets utvikling, og er grunnlaget for utvikling av tilknytningsmønster (Killén, 2017, s. 23). Tilknytning kan defineres som de “følelsesmessige båndene barn har til sine primære omsorgspersoner” (Haug, 2019, s. 91). Tilknytningsteori brukes for å beskrive dette, og for å forklare hvordan de følelsesmessige båndene mellom barn og de primære omsorgspersonene påvirker barns mentalisering og personlighetsutvikling (Haug, 2019, s. 91). Teori om tilknytning ble først introdusert av barnepsykiateren John Bowlby, og ble senere utgangspunkt for Ainsworths studie om forholdet mellom foreldreatferd og tilknytning (Haug, 2019, s. 97). Målet var å finne forskjeller i ettåringers tilknytningsmønster, og Ainsworth utviklet derfor en prosedyre kalt “fremmedsituasjonen” (Haug, 2019, s.97). Gjennom studien identifiserte hun tre hovedkategorier av tilknytningsmønstre; trygg tilknytning, utrygg ambivalent tilknytning og utrygg unnvikende tilknytning (Haug, 2019, s. 99). I tillegg til utrygg ambivalent tilknytning, og utrygg unnvikende tilknytning ble det også observert en tredje form for utrygg tilknytning, kalt desorganisert tilknytning (Haug, 2019, s. 102).

For barn som har en trygg tilknytning fungerer omsorgspersonene som en trygg base som de kan utforske fra (Killén, 2017, s. 37). Omsorgspersonene er sensitive, engasjerte, forutsigbare og evner å tolke barnets uttrykk og signaler (Killén, 2017, s. 37). Utrygg ambivalent tilknytning preges av et av-og-på-samspill, hvor den voksne veksler mellom å være

utilgjengelige og selvsentrerte til å være overdrevent intense og interesserte (Haug, 2019, s. 100). Barn som har denne tilknytningsformen kan oppleves enten som aktive og utagerende eller passive (Killén, 2017, s. 40). De vil også kunne oppleves som utrøstelige ved adskillelse fra omsorgspersonene (Killén, 2017, s. 40). Denne tilknytningsformen er ofte sett hos barn hvor foreldrene har rusproblemer (Haug, 2019, s. 100). Utrygg unnvikende tilknytning karakteriseres av at barnet undertrykker tilknytningsatferden, og gir ikke uttrykk for hva det føler (Killén, 2017, s. 39). Barn med utrygg unnvikende tilknytning viste i Ainsworths prosedyre lite interesse for, eller overså mor (Haug, 2019, s. 101). I motsetning til barn med trygg tilknytning har disse barna opplevd omsorgspersoner som er lite sensitive og/eller avvisende (Haug, 2019, s. 101). Den siste og mest alvorlige formen for utrygg tilknytning er desorientert tilknytning, og karakteriseres av fravær av et organisert mønster (Killén, 2017, s. 42). Barn med utrygg desorientert tilknytning kan ha erfart foreldre som er skremmende eller som selv er redde (Killén, 2017, s. 43). De som har denne tilknytningsformen kan for eksempel ha foreldre som utsetter dem for psykiske-, fysiske- og/eller seksuelle overgrep, eller kan være barn av foreldre med alvorlig depresjon eller annen psykisk sykdom (Killén, 2017, s. 43).

Som Bowlby nevner, utvikler barn på grunnlag av de erfaringene de gjør med sine omsorgspersoner i løpet av de første to-tre leveårene, såkalte indre arbeidsmodeller (Haug, 2019, s. 93). Erfaringene danner grunnlag for barnets forventninger til hvordan relasjoner generelt er (Haug, 2019, s. 93). De indre modellene endres på bakgrunn av erfaringer gjennom livet, likevel har erfaringene fra de første leveårene stor innvirkning på den videre utviklingen av modellene (Killén, 2017, s. 53). Til tross for at tilknytningsmønstre er relativt stabile, har det vist seg at det er mulig, ved hjelp av en kompenserende tilknytningsperson, å endre de indre arbeidsmodellene (Killén, 2017, s. 53). Videre har barn i risiko- og omsorgssviktsituasjoner bedre forutsetninger dersom de har en kompletterende og kompenserende tilknytningsperson, utenfor familien (Killén, 2017, s. 55). Her har barnehagepersonalet en sentral rolle. Studier viser at trygg tilknytning mellom barn og profesjonelle omsorgsgivere sannsynligvis kan kompensere for en utrygg barn-foreldre-tilknytning (Killén, 2017, s. 55).

2.5 Observasjon

Ansatte i barnehagen må kunne observere og vurdere samspillet mellom foreldre og barn, samt ha kunnskap om tilknytning og ulike tilknytningsmønstre (Killén, 2017, s. 25). Begrepet observasjon betyr iakttagelse eller undersøkelse, og handler om å studere, registrere, være oppmerksom på eller legge merke til noe (Løkken & Søbstad, 2013, s. 40). Når vi observerer går vi gjennom en prosess som starter med persepsjon (Birkeland, 2020, s. 59). Begrepet persepsjon handler om sanseinntrykk og hvordan man tolker disse (Løkken & Søbstad, 2013, s. 41). Observatørens verdier, erfaringer og forforståelse vil påvirke hvordan observasjonen tolkes, og en observasjon vil derfor aldri kunne være helt objektiv og nøytral (Haug, 2019, s. 193). Som observatør er dette viktig å være bevisst på, og det kan være en fordel å diskutere observasjonene med en kollega (Haug, 2019, s. 194). Dersom to personer observerer samme situasjon, men har ulik oppfatning bør dette diskuteres, noe som kan bidra til en bredere og mer nyansert forståelse av en hendelse (Haug, 2019, s. 194). Barnehager som har opparbeidet gode observasjons- og dokumentasjonsrutiner vil lettere kunne fange opp barn som er utsatt for omsorgssvikt (Haug, 2019, s. 199). I tillegg vil observasjon og dokumentasjon være helt sentralt, og selve grunnlaget dersom man skal sende en bekymringsmelding til barnevernet (Haug, 2019, s. 192).

3.0 Metode

Begrepet metode stammer fra det greske ordet *methodos*, og “betyr å følge en bestemt vei mot et mål” (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 21). Samfunnsvitenskapelig metode er en fremgangsmåte for å få ny kunnskap om virkeligheten, samt hva denne informasjonen forteller oss og hvordan den analyseres (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 21). Det finnes i hovedsak to ulike metoder; kvalitativ metode og kvantitativ metode (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). I dette kapitlet skal vi gjøre rede for kvalitativ metode og kvalitativt intervju, samt metodekritikk med fokus på validitet og reliabilitet. I tillegg skal vi ta for oss valg av informanter, etiske hensyn og hvordan vi har analysert det innsamlede datamaterialet.

3.1 Kvalitativt forskningsintervju

Med utgangspunkt i problemstillingen har vi valgt å benytte oss av kvalitativ metode. Kvalitativ metode dreier seg om å få detaljert og utfyllende informasjon om det fenomenet

man skal forske på (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 23). I vårt prosjekt skal vi undersøke hvordan barnehagelærere opplever sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Videre er metoden nyttig dersom man ønsker å få en forståelse for hvorfor mennesker handler og tenker som de gjør (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 23). Dette er relevant i forhold til vår problemstilling. Innenfor kvalitativ forskning finnes det flere ulike innsamlingsmetoder, blant annet intervju, observasjon og analyser av bilder og videoopptak (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). Bakgrunn for valg av intervju som metode var at vi ønsket å få en bredere forståelse og dypere innsikt i hvordan barnehagelærerne opplever sin egen kunnskap om temaet. Vi har gjennomført tre kvalitative intervjuer med et tilfeldig utvalg av barnehagelærere med minst fem års erfaring fra barnehagelæreryrket.

Et kvalitativt intervju kan være ustrukturert, delvis strukturert eller strukturert (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 78). Vi har benyttet oss av strukturerte intervjuer. Et strukturert intervju karakteriseres ved at man på forhånd har bestemt både tema og spørsmålene for intervjuet og spørsmålene følger en bestemt rekkefølge (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). I forkant av intervjuene utarbeidet vi en intervjuguide med ni spørsmål og tre oppfølgingsspørsmål, se vedlegg 3. Spørsmålene er laget med utgangspunkt i problemstillingen, og hva vi mente var relevant for å svare på denne. I gjennomføringen av intervjuene gikk vi systematisk gjennom spørsmålene i den rekkefølgen de var oppsatt. Fordelen ved å gjennomføre intervjuene på en slik måte er at det blir lettere å systematisere og sammenligne svarene fra informantene i etterkant (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 79). Samtidig kan det være en ulempe fordi et strukturert intervju tillater mindre fleksibilitet enn ustrukturerte og delvis strukturerte intervjuformer (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.79). Vi sendte ikke ut intervjuguiden til informantene på forhånd, men sendte et utfyllende informasjonsskriv om prosjektets formål og tema, se vedlegg 2. Det er mulig at informantene kunne gitt mer utfyllende svar dersom de fikk mulighet til å tenke gjennom spørsmålene på forhånd. På bakgrunn av dette ga vi informantene anledning til å tilføye informasjon i etterkant, dersom det var noe de ikke fikk sagt under intervjuet. Intervjuene ble tatt opp med lydopptaker, og etter gjennomføringen ble de transkribert og anonymisert, og deretter sendt til informantene for godkjenning. Dette for at informantene skulle få mulighet til å rette opp i eventuelle misforståelser.

3.2 Valg av informanter

Da vi skulle finne informanter til intervjuene, var vi interessert i å komme i kontakt med barnehagelærere som hadde minst fem års erfaring fra yrket. Bakgrunnen for at vi ønsket å intervju noen med minst fem års erfaring, var fordi det da er større sannsynlighet for at de har erfaringer knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt, enn om vi hadde intervjuet noen som var nyutdannet. For å finne informanter som ville delta i prosjektet, sendte vi ut et informasjonsskriv til flere tilfeldig utvalgte barnehager. Da vi ikke fikk respons fra disse, valgte vi å ta kontakt med barnehagelærere vi hadde litt kjennskap til fra før. Dette kan ha vært med på å påvirke svarene, noe vi skal se på i neste kapittel. Vi har intervjuet tre barnehagelærere som vi kaller Barnehagelærer A, Barnehagelærer B og Barnehagelærer C. Barnehagelærer A og Barnehagelærer C har over 20 års erfaring fra yrket. Barnehagelærer B sa ikke noe dette. På bakgrunn av kriteriet om minst fem års erfaring fra yrket, har hun jobbet som barnehagelærer i minst fem år. Hun har i tillegg til dette, tidligere jobbet som barne- og ungdomsarbeider.

3.2 Metodekritikk

Det er styrker og svakheter ved alle metoder (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). På bakgrunn av dette er det viktig å reflektere og stille seg kritisk til metoden, i denne sammenheng kvalitativt intervju, samt innsamlingen av datamaterialet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). To sentrale begreper innenfor forskning og metode er reliabilitet og validitet. Begrepet reliabilitet kommer fra det engelske ordet reliability som betyr pålitelighet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 23). Reliabilitet handler om hvor pålitelig eller troverdige dataene er. Faktorer som påvirker reliabiliteten kan for eksempel være hvordan dataene samles inn og hvilke data som brukes (Christoffersen & Johannessen, 2012, s.23). Validitet handler om gyldighet (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 24), og sier noe om hvor relevant resultatene fra det innsamlede datamaterialet er (Bergsland & Jæger, 2012, s. 80). I vårt analysearbeid har vi skrevet ut transkriberingene og kodet materialet hver for oss, før vi sammenlignet funnene våre. Dette kan være med på å øke reliabiliteten og validiteten ved analysen.

I vår gjennomføring av kvalitative intervju, er det mulig å peke på flere styrker og svakheter. Det at vi benyttet lydopptaker under intervjuene er en faktor som er med på å øke reliabiliteten (Ryen, 2002, s. 181). Dette er fordi man får med alt som blir sagt, i motsetning til hvis man bare tar notater. Dersom man baserer seg på notater under intervjuet vil man ikke klare å notere alt nøyaktig som det blir sagt, noe som gir større rom for feil. Man blir på denne måten også mer avhengig av egen hukommelse. Dette er mer sårbart enn å ta lydopptak, da det vil variere hvor mye man husker, og hvor korrekt man klarer å huske det som ble sagt under intervjuene. Ved lydopptak har man også mulighet til å høre over det som blir sagt flere ganger, for å sikre en korrekt gjengivelse. Lydopptaker er likevel ikke utelukkende positivt, da det kan bidra til en følelse av å føle seg avhørt. Temaet omsorgssvikt kan for mange være utfordrende å snakke om. Videre kan dette føre til at informantene ikke tør å svare ærlig, eller forsøker å svare det de tror er rett eller hva vi som forskere ønsker å høre. Dette kan knyttes til det som kalles Hawthorne-effekten, som handler om at man endrer atferd dersom man er klar over at man blir observert (Svartdal, 2021). I tillegg har vi bare gjennomført intervjuer med tre personer, noe som betyr at resultatene ikke er representativt for alle barnehagelærere. Fordelen med kvalitativt intervju som metode, er derimot at man får dypere innsikt og forståelse for informantenes tanker. En annen faktor som kan ha hatt en påvirkning på innsamlingen av datamaterialet, kan som tidligere nevnt være at informantene ikke mottok intervjuguiden på forhånd. Dette kan føre til at informantene ikke får frem all kunnskapen de har, for eksempel på grunn av nervøsitet. I tillegg har vi litt bekjentskap til noen av informantene fra før, som kan være både en fordel og ulempe. Fordelen er at begge parter kan føle seg trygg, ettersom vi har kjennskap til hverandre. Ulempen derimot, kan være at de ikke tør å svare helt ærlig ettersom de kan kjenne på frykt for å stille seg selv i et dårlig lys overfor noen de har kjennskap til.

I tillegg til dette kan vi stille oss kritiske til spørsmålene i intervjuguiden. Spørsmålene er utformet på bakgrunn av hva vi mener er relevant for å få svar på problemstillingen. I intervjuguiden, se vedlegg 3, hadde vi følgende spørsmål: "Hvilken kompetanse mener du er sentral i arbeidet med barn som er utsatt for omsorgssvikt?". I gjennomføringen av intervjuene merket vi derimot at det dette ble oppfattet annerledes av informantene, enn hva vi på forhånd hadde sett for oss. Vi utformet spørsmålet på bakgrunn av at de her kunne si noe om observasjon og tilknytning, som vi tar for oss i teorien. Her må vi ta selvkritikk på utformingen av spørsmålet, og innser i ettertid at det kunne vært formulert på en annen måte.

3.3 Etiske hensyn

Metoden vi har benyttet i bachelorprosjektet er som tidligere nevnt kvalitativt intervju. Ettersom vi benyttet oss av lydopptaker i gjennomføring av intervjuene, meldte vi prosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata. Denne søknaden har blitt godkjent, se vedlegg 1. I etterkant av gjennomføring av intervjuene er lydfilene blitt transkribert og deretter slettet. All informasjon i intervjuene er anonymisert og det vil ikke være mulig å identifisere informantene. I forbindelse med samtykke til deltakelse i prosjektet har vi i vår studie benyttet informert samtykke. Dette innebærer at informantene på forhånd har blitt informert om oppgavens mål og tema, hva datamaterialet skal brukes til og at deltakelse i prosjektet er frivillig (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Dette gjorde vi ved å sende et utfyllende informasjonsskriv til alle potensielle informanter, se vedlegg 2. Alle informanter er i tillegg informert om at de når som helst, frem til innleveringsfristen for oppgaven, kan trekke samtykket til deltakelse i prosjektet (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 46). Det innsamlede datamaterialet skal kun benyttes til formålet det er samlet inn for, som i denne sammenheng har vært å besvare oppgavens problemstilling (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2021, s. 50). Spørsmålene i intervjuet er åpne og tar ikke for seg personlige opplysninger.

3.4 Analyse

“Å analysere betyr å dele noe opp i biter eller elementer” (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 219). Analyse er en prosess hvor man plukker ut de viktigste delene av materialet, samt legger bort det man ikke ønsker å ha med (Anker, 2020, s. 17). Prosessen omfatter også det videre arbeidet med materialet, hvor man lager sammenhenger og drøfter ved bruk av teori (Anker, 2020, s. 17). Anker deler analyseprosessen inn i fire faser (Anker, 2020, s. 19). Fase 1 består av innhenting av materiale. I vår studie innebærer dette gjennomføringen og transkriberingen av intervjuene (Anker, 2020, s. 20). I fase 2 arbeider man systematisk med å kode og kategorisere det innsamlede materialet (Anker, 2020, s. 20). I fase 3 går man dypere inn i de ulike kategoriene man har identifisert i fase 2, og leter etter likheter og ulikheter i materialet (Anker, 2020, s. 20). I analysefase 4 knytter man materialet til teori, og drøfter funnene i lys av denne (Anker, 2020, s. 20).

Som første del av analyseprosessen har vi som nevnt gjennomført og transkribert intervjuene. Videre har vi benyttet oss av koding og kategorisering for å analysere det innsamlede datamaterialet. Vi har tatt i bruk det som kalles empirinær koding. Empirinær koding, eller koding nedenfra, går ut på at man starter å identifisere koder og kategorier ut ifra det empiriske materialet, før man knytter det til teori (Anker, 2020, s. 77). Motsetningen er teoretisk koding, eller koding ovenfra, hvor man først ser på teorien og deretter datamaterialet (Anker, 2020, s. 79). Gjennom arbeidet med datamaterialet har vi kommet frem til tre overordnede kategorier som er relevante i forhold til vår problemstilling om barnehagelæreres opplevelse av kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt. Disse kategoriene er: “Opplevelse av å ha for lite kunnskap”, “Opplevelse av sin kunnskap som erfaringsbasert” og “Opplevelse av å oppsøke og etterlyse mer kunnskap”. Kategoriene og funn vil bli videre presentert i neste kapittel.

4.0 Resultater

I dette kapittelet skal vi gå dypere inn i de ulike kategoriene vi har identifisert i fase 2, og presentere funn som er relevante i forhold til problemstillingen vår: “Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”. Vi skal gjennom bruk av sitater peke på likheter og ulikheter i funnene. Informantene er anonyme og blir kalt Barnehagelærer A, Barnehagelærer B og Barnehagelærer C.

4.1 Opplevelse av å ha for lite kunnskap

To av tre informanter vi intervjuet sitter med en opplevelse av å ha for lite kunnskap om temaet omsorgssvikt. Samtidig mener alle tre informantene at de fikk for lite undervisning om temaet i utdanningen. Barnehagelærer A sier at hun veldig gjerne skulle ønsket å ha mer kunnskap. Barnehagelærer B sier “Altfor lite! Skulle kunnet mye mer”. Barnehagelærer C derimot opplever at hun er blitt ganske trygg i sin rolle når det gjelder å avdekke og kartlegge. Videre forteller hun at “Jeg har gjort meg opp ganske mye mer erfaring enn mange andre sikkert. Sånn at jeg føler jeg har mye kunnskap om det, men jeg søker jo også mer informasjon når jeg får anledning”. Likevel sier Barnehagelærer C at selv om hun har god

kompetanse nå, trenger hun fortsatt mer. Barnehagelærer A og Barnehagelærer B opplever altså selv at de har for lite kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt. Barnehagelærer C uttrykker derimot at hun har mye kunnskap om temaet, men at dette skyldes at hun selv oppsøker og etterlyser mer kunnskap, og at hun i tillegg har bygget seg opp mye erfaring.

Som nevnt innledningsvis er det sentralt at man som barnehagelærer har kunnskap om, og en forståelse av begrepene omsorg og omsorgssvikt for å oppdage barn som er i risiko (Haug, 2019, s. 87). På bakgrunn av dette valgte vi å stille informantene spørsmål om hva de mener er omsorg i barnehagen og hva de legger i begrepet omsorgssvikt. På spørsmål om hva de mener er omsorg i barnehagen peker alle informantene på at omsorg er å se og møte barnas behov, og nevner både fysiske og psykiske behov. Dette kan knyttes til det vi i teorien om omsorg presenterte som behovsomsorg (Nygren, 2011, s. 67). Da vi spurte informantene om hva de legger i begrepet omsorgssvikt fant vi større variasjoner i svarene. Barnehagelærer A beskriver omsorgssvikt som når barn ikke får behovene sine oppfylt, verken de psykiske eller fysiske behovene, og nevner at dette blant annet kan være at barnet blir oversett.

Barnehagelærer B svarer i stor grad likt som Barnehagelærer A, men peker i tillegg på seksuelle overgrep og psykisk vold som eksempler på ulike former for omsorgssvikt.

Barnehagelærer C svarer:

Omsorgssvikt er å ikke se ungene sine behov. Det er å overse de, det er å tilegne de ting de ikke har forutsetning for å forstå. Den fysiske omsorgssvikten ved å gi mat, klær, søvn. Det er den psykiske omsorgssvikten, det med å ikke gi dem støtte, ikke gi dem forståelse, ikke se dem eller bare overse dem. Det er fysiske og psykiske trusler. Det er å gi dem lite forutsigbarhet i hverdagen, og det å være veldig dømmende og stille veldig store krav.

Barnehagelærer C peker her på flere ulike former for omsorgssvikt, blant annet psykisk og fysiske omsorgssvikt, samtidig nevner hun indirekte vanskjøtsel uten å bruke selve begrepet. Alle informantene har litt ulike definisjoner av omsorgssvikt, men viser likevel at de har en forståelse for hva som ligger i begrepet. De benytter derimot mer indirekte beskrivelser og eksempler, enn fagbegreper i sine svar.

Noe av det første vi oppdaget både underveis i gjennomføringen av intervjuene, og tidlig i analyseprosessen, var at samtlige av informantene oppga at de følte de hadde hatt fått for lite undervisning om barn i vanskelige livssituasjoner. Noe som også kan ha sammenheng med informantenes opplevelse av å ha for lite kunnskap. Dette kom frem da de fikk spørsmål om hvilke tanker de hadde om undervisningen de fikk om temaet i utdanningen. Barnehagelærer A sier at “[...] i den tid var det veldig lite fokus på akkurat det temaet der, så jeg husker vi hadde svært lite om det egentlig”. Hun fortsetter videre å fortelle om at da hun studerte, hadde de en dag hvor det var fokus på seksuelle overgrep og fysisk mishandling, men at det har vært lite vekt på psykisk mishandling. Hun peker på at dette opptrer som mer diffust, vanskeligere å sette ord på og vanskeligere å avdekke. Barnehagelærer B peker på mye av det samme som Barnehagelærer A. Hun oppgir at de hadde tre dager hvor de hadde om vold og overgrep, og at disse dagene opplevdes som veldig nyttige og utfordrende, men sier videre at “det var stort sett det. Og det er jo ikke så mye”. Barnehagelærer B fortsetter å fortelle at hun skulle ønske at hun fikk mye mer undervisning, og at dette skulle vært repetert gjennom studiet. På spørsmålet svarer Barnehagelærer C:

Ja, det var ikke mye! Det var marginalt. For 25 år siden så var det i grunnen ikke et tema. Vi hadde ei uke med fokus på litt av sånne alternative “familiesettinger” der vi skulle fordype oss littegrann i barnevern [...] og om barn og utvikling, og hvordan vi kunne avdekke ting som var avvik fra normalen. Så utover det, så har det vært veldig lite når jeg gikk.

Videre utdyper Barnehagelærer C at det heller ikke var undervisning om temaet da hun tok videreutdanning i småbarnspedagogikk. Hun avslutter med å gjenta at det har vært veldig lite snakk om temaet i undervisningen, lite fokus på det og at det kan virke som om det er litt tabu.

Selv om alle informantene oppgir å ha fått lite undervisning om barn som blir utsatt for omsorgssvikt, peker de likevel på at undervisningen har bidratt med kunnskap om barns

utvikling, noe som igjen er nødvendig kunnskap i arbeid med temaet. Barnehagelærer A peker på det å kjenne til barns utvikling, hva som er normalutvikling og da hva som kan være årsak til avvik fra utviklingen som sentral kunnskap i arbeidet med barn som er utsatt for omsorgssvikt. Barnehagelærer C sier det samme. Barnehagelærer B sier “jo mer kunnskap vi har, jo mer vil vi jo kjenne hva som er normalt og ikke”. På spørsmål om hva som er barnehagelærerens oppgaver i arbeidet med barn som blir utsatt for omsorgssvikt sier Barnehagelærer A “Det er jo vi på en måte som oppdager eller merker en bekymring”. Barnehagelærer B sier “Det er jo å avdekke og se ungene [...] Notere og snakke med ungene.” Barnehagelærer C forteller at “Først og fremst er det jo å se. Å se og kartlegge”. Vår tolkning av disse utsagnene er at informantene også har kunnskap om observasjon, uten å bruke begrepet. Utsagnene presentert i dette avsnittet kan tyde på at utdanning har bidratt med kunnskap som ikke direkte handler om omsorgssvikt, men som likevel er sentrale kunnskaper, og indirekte kan knyttes til barnehagelæreres arbeid med barn som blir utsatt for omsorgssvikt.

4.2 Opplevelse av sin kunnskap som erfaringsbasert

Tidlig i analyseprosessen oppdaget vi at alle tre informantene mener de har fått mye av sin kunnskap gjennom erfaringer. Barnehagelærer A sier at den viktigste kilden må være det du får gjennom utdanningen, og de erfaringene du gjør deg underveis. Barnehagelærer B påpeker at vi som utdannede barnehagelærere sitter med vanvittig mye kunnskap, fordi vi jobber med barn, samt etter hvert sitter med flere års erfaring. Videre sier hun at hun har bygget opp kunnskapen sin ved å høre på andre som har erfart og opplevd “vonde ting” selv, eller de som har vært med på å avdekke. Barnehagelærer C har i løpet av arbeidslivet fått mye kunnskap gjennom erfaringer og sier:

Men jeg har hatt veldig mange caser tidligere, der jeg har meldt videre. Sånn at jeg har vært gjennom prosessen mange ganger i forhold til barnevernet, oppmelding, sendt bekymringsmelding, oppfølging med barnevernet [...].

Videre peker hun på at dette er noe av grunnen til at hun føler seg trygg på sin kunnskap og kompetanse om tema. Hun sier at “for meg har det vært det jeg har opplevd fysisk i jobb, og

[...] det jeg har kunnet videreutvikle sammen med det teamet jeg har jobbet sammen med, der når casene har dukket opp”. I forbindelse med dette peker hun også på at man som barnehagelærer i arbeid med temaet må tørre, og at man må stole på den kunnskapen man har i rollen. Avslutningsvis sier Barnehagelærer C at “slutter man å lære, slutter man å jobbe”. Alle informantene mener at de har lært mest gjennom erfaringer, og påpeker at jo mer en jobber, desto mer lærer man.

4.3 Opplevelse av å oppsøke og etterlyse mer kunnskap

Under denne kategorien fant vi i likhet med kategorien “Opplevelse av å ha for lite kunnskap”, variasjoner i svarene fra informantene. Gjennom svarene finner vi at Barnehagelærer A og Barnehagelærer B i mindre grad selv oppsøker mer kunnskap om temaet omsorgssvikt, enn Barnehagelærer C. Barnehagelærer C peker gjentatte ganger gjennom intervjuet på at bakgrunnen for at hun føler seg trygg på sin kunnskap, ikke bare handler om at hun har mye erfaring med barn som er utsatt for omsorgssvikt, men også at hun aktivt oppsøker og etterlyser mer kunnskap. Videre legger hun til at man må være pålogget. Barnehagelærer A nevner ikke eksplisitt noe om at hun selv oppsøker mer kunnskap, men forteller at hun gjennom jobben har deltatt på noen kurs. Blant annet har hun erfaringer med at Utdanningsdirektoratet har arrangert kurs om temaet, i tillegg til at den forrige barnehagen hun jobbet i hadde barnevernet til stede på flere personalmøter. Det at informanten ikke konkret nevner at hun oppsøker mer kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt, vil derimot ikke bety at hun ikke gjør det ettersom vi ikke spesifikt spurte om dette i intervjuene. Barnehagelærer B har i likhet med Barnehagelærer A deltatt på kurs arrangert av arbeidsplassen. Blant annet forteller Barnehagelærer B at hun gikk på “Jeg vil vite” med Stine Sofie stiftelsen sammen med styreren i barnehagen. Videre sier hun:

Det er jo og sånn som resten av personalet skulle ... fordi du føler jo at du maser litt mye om dette her, og så vil ikke resten av personalet tenke tanken om at sånne ting skjer en gang. Det vil ikke jeg heller, men jeg tenker at jeg må. Jeg må tørre å tenke at det kan faktisk skje.

Barnehagelærer B nevner ikke direkte at hun selv oppsøker mer kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt. Likevel, kan dette sitatet tolkes som at hun holder seg oppdatert:

Vi lærer jo mye på studiet, og når du tar barnehagelærerstudiet eller barne- og ungdom eller sosionom, eller et eller annet som har med barn å gjøre, så er det jo fordi at du er interessert. Så du vil jo hele veien søke mer kunnskap og.

I motsetning til Barnehagelærer A og Barnehagelærer B uttrykker Barnehagelærer C selv at hun aktivt oppsøker og etterlyser mer kunnskap om temaet. Hun peker som nevnt på at dette er noe av bakgrunnen for at hun føler seg trygg på sin kunnskap om omsorgssvikt. Hun sier:

Men, jeg søker jo også mer informasjon når jeg får anledning. Altså det å kurse meg videre. Ikke sant, når det dukker opp ting, prøver å melde meg på, argumentere for at jeg bør få lov til å få enda mer kunnskap om det.

Videre sier hun at “vi må, du må utvikle kompetansen din for å bli flinkere til å se det du egentlig skal se. Og ikke stole på at nå har jeg gjort dette så lenge, så nå kan jeg det”. Hun fortsetter:

For å oppdra en unge som skal være fysisk og psykisk stabil, da må du ha kunnskap om hva man må lære mer om. Hvor er jeg som voksen, og hvor trenger jeg å videreutvikle min kompetanse nå, fordi nå står jeg litt stuck eller nå kan det fort bli litt ensporet. Så jeg har god kompetanse nå, men jeg vet jeg må ha mer.

Funnene i intervjuene viser at alle informantene har fått tilbud om minst et kurs om barn i vanskelige livssituasjoner etter utdanningen. I tillegg kommer det frem at de i ulik grad selv oppsøker og etterlyser mer kunnskap om temaet.

5.0 Drøfting

I dette kapittelet skal vi gå videre inn i resultatene fra datainnsamlingen og drøfte disse i lys av relevant teori og faglitteratur, for å svare på problemstillingen: “Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”. I likhet med analysekapittelet deler vi også drøftingen inn i tre deler: “Har barnehagelærere for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”, “Erfaringens betydning for barnehagelæreres profesjonsutøving knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt”, og “Barnehagelærerens ansvar for å utvikle kunnskap og innsikt om barn som blir utsatt for omsorgssvikt”.

5.1 Har barnehagelærere for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?

To av tre informanter oppgir at de opplever å ha for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Dette kan være problematisk av flere grunner. Blant annet er kunnskap om temaet en forutsetning for å oppdage barn som er i risiko (Haug, 2019, s. 87). Manglende kunnskap vil derfor kunne føre til at barn som blir utsatt for omsorgssvikt ikke oppdages i barnehagen, som igjen har alvorlige følger for barnet. Alle former for omsorgssvikt vil ha en negativ virkning og konsekvens for barnets utvikling på flere områder, i tillegg er konsekvensene større jo yngre barnet er (Haug, 2019, s. 75). At omsorgssvikt blir oppdaget så tidlig som mulig er derfor av stor betydning, og barnehagelærere spiller i forbindelse med dette en viktig rolle. Funnene våre er ikke representative for alle barnehagelærere, og man kan ikke anta at lite kunnskap om temaet er et nasjonalt fenomen. Likevel kan statistikk fra SSB (Barne-, ungdoms- og familiedepartementet, 2021) tyde på at det kan være en underrapportering fra barnehagen til barnevernet, noe som igjen kan være en konsekvens av manglende kunnskap om omsorgssvikt hos barnehageansatte. I tillegg underbygges dette av at 58 prosent av studentene i en undersøkelse oppgir at kunnskapen de har om temaet ikke er god nok (Ruud, 2019). Man kan på bakgrunn av dette stille seg undrende til hva som kan være årsaken til at informantene opplever å ha lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt.

På tross av at Barnehagelærer A og Barnehagelærer B selv oppgir at de har for lite kunnskap, er det imidlertid relevant å reflektere over om informantene likevel kan ha taus kunnskap som av ulike grunner ikke eksplisitt kommer frem i datamaterialet. Ettersom taus kunnskap er vanskelig å sette ord på er det mulig at informantene har mer kunnskap enn det som kommer til uttrykk gjennom intervjuene. I den forbindelse er det sentralt å peke på informantenes forståelse av begrepene omsorg og omsorgssvikt. Alle tre informantene har en forståelse av omsorg som samsvarer med både Tholin sin generelle definisjon (Tholin, 2018, s. 59), og Nygrens beskrivelse av behovsomsorg (Nygren, 2011, s. 67). Når det kommer til hva de legger i begrepet omsorgssvikt trekker de inn flere aspekter ved begrepet, men de bruker i større grad indirekte beskrivelser og eksempler, enn fagbegreper. Svarene viser likevel at informantene har en forståelse av begrepet, og kunnskap om hva omsorgssvikt kan innebære. Dette kan igjen knyttes til taus kunnskap. Barnehagelærer C uttrykker i motsetning til de to andre informantene at hun opplever å ha god kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Hun peker på at en av de viktigste kildene til kunnskap, for henne, er at hun har kunnet videreutvikle kunnskapen sin med teamet hun har jobbet sammen med. Sett i lys av teorien om taus kunnskap kan Barnehagelærer C sitt utsagn tyde på at hun sammen med personalet i barnehagen gjør den tause kunnskapen eksplisitt, som igjen bidrar til å videreutvikle hennes kunnskap om temaet, noe hun selv også uttrykker. Dette støttes opp av Hennem og Østrem som sier at “kunnskapen blir til i det den blir språkliggjort” (Hennem & Østrem, 2016, s. 26).

Samtlige av barnehagelærerne vi intervjuet oppgir at det var lite undervisning om temaet i utdanningen, noe som også kan sees i sammenheng med deres opplevelse av å ha for lite kunnskap. Det presiseres i forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning at studenter gjennom studiet skal tilegne seg kompetanse om barn i vanskelige livssituasjoner (Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning, 2012, §2). Er det på tross av dette likevel slik at det er for lite undervisning om omsorgssvikt i barnehagelærerutdanningen?

Studentundersøkelsen fra 2007 hvor barnehagelærerstudenter oppgir at kunnskapen de fikk innen temaet omsorgssvikt i utdanningen ikke er tilstrekkelig når de skal ut i arbeidslivet (Haug, 2019, s. 48), støtter informantenes opplevelse av undervisningen. Man må imidlertid ta i betraktning at det er over 20 år siden Barnehagelærer A og Barnehagelærer C tok utdanningen, og 15 år siden studentundersøkelsen ble gjennomført. Undersøkelsen er med andre ord så gammel at den ikke har særlig stor relevans for hvordan dagens nyutdannede

barnehagelærere opplever undervisningen om temaet omsorgssvikt. Det har også skjedd mye innen barnehagefeltet siden den gang. I løpet av årene siden undersøkelsen ble gjennomført og informantene tok utdanning, har det kommet nye nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanningen. Blant annet ble lovens forskrift, rammeplan for barnehagelærerutdanning, endret i 2016 for å sikre at man gjennom studiet får kunnskaper og ferdigheter til å håndtere vold og seksuelle overgrep (Kunnskapsdepartementet, 2016). På bakgrunn av dette er det sannsynlig at undervisningen har endret seg, og at det i dag er mer undervisning om omsorgssvikt enn det var for 15-20 år siden. Likevel er det relevant å trekke inn undersøkelsen som ble gjort blant studenter i 2019. Der svarer 65 prosent av studentene at de er misfornøyde med undervisningen de fikk om barn som blir utsatt for vold og overgrep (Ruud, 2019). Samtidig, som vi nevner innledningsvis, sitter også vi som studenter i dag med en følelse av at det har vært relativt lite fokus på temaet i utdanningen. I tillegg til dette forteller Barnehagelærer C om at det heller ikke var undervisning om omsorgssvikt da hun i nyere tid tok videreutdanning. Det er dermed flere faktorer som kan indikere at temaet får for lite fokus i undervisningen eller at undervisningen er for dårlig.

På tross av at informantene sier de har fått lite undervisning om omsorgssvikt, forteller de at de gjennom utdanningen blant annet har fått god kunnskap om, og innføring i barns utvikling. Dette er kunnskap som er sentral i arbeidet med temaet ettersom avvik fra normalutviklingen kan være et tegn hos barn som blir utsatt for omsorgssvikt, noe også Barnehagelærer A sier. Disse funnene kan peke på at de gjennom utdanningen har fått kunnskap som indirekte kan knyttes til, og som er relevant for arbeidet med barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Dette kan innebære, slik som de selv oppgir, kunnskap om barns utvikling. I tillegg skal man gjennom barnehagelærerutdanningen blant annet tilegne seg kunnskap om observasjon. Dette er kunnskap vi tidligere har presentert som sentral i arbeidet med omsorgssvikt ettersom man ved hjelp av gode observasjons- og dokumentasjonsrutiner lettere vil kunne fange opp barn i risiko (Haug, 2019, s. 199). Da informantene fikk spørsmål om hva som er barnehagelærerens oppgaver i arbeidet med barn som blir utsatt for omsorgssvikt, sier alle noe om at man må se, kartlegge og dokumentere. Ut ifra vår tolkning viser informantene her indirekte til observasjon. At de nevner observasjon indirekte kan igjen tyde på at kunnskapen er taus, eller innforstått, slik at det ikke fremkommer eksplisitt i intervjuene. Taus kunnskap og observasjon kan også henge sammen i den forstand at man gjennom observasjon og

dokumentasjon må sette ord på, og reflektere over det man ser, og dermed gjøre den tause kunnskapen eksplisitt.

Kapittelets overskrift starter med å stille spørsmålet: “Har barnehagelærere for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”. Funnene våre kan tyde på at dette stemmer. Ser man derimot nærmere på funnene i lys av teori, er det flere faktorer som kommer frem i intervjuene som peker i retning av at informantene kan ha mer kunnskap enn de selv uttrykker, eller opplever å ha. Det er derfor vanskelig å komme med et endelig svar på spørsmålet.

5.2 Erfaringens betydning for barnehagelæreres profesjonsutøving knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt

Barnehagelærerutdanningen er første ledd i det som kan sees på som en kontinuerlig danningprosess (Hennum & Østrem, 2016, s. 9). Utdanningen skal bidra til at man får grunnleggende kunnskap og verktøy som er nødvendige i den fremtidige yrkesutøvelsen som barnehagelærer, men læringsprosessen fortsetter også når man går ut i yrket. Dette er relevant i forhold til informantenes opplevelse av å ha fått mye kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt, gjennom erfaringer de har gjort seg i løpet av yrkeslivet i barnehagen.

Erfaringer man får gjennom profesjonsutøvelsen kan bidra til å knytte teori til praksis, som igjen kan bidra til å videreutvikle kunnskapen. Barnehagelærer A sitt utsagn om at den viktigste kilden til kunnskap er det man får gjennom utdanningen, i tillegg til erfaringene man får underveis i yrket, kan knyttes til dette. Barnehagelærer C forteller at hun har vært gjennom prosessen med å sende bekymringsmelding til barnevernet flere ganger, og at disse erfaringene har bidratt til å skape større trygghet i hennes arbeid med barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Informantens utsagn viser til hvor mye man lærer etter utdanningen, og erfaringens positive innvirkning på hennes profesjonsutøvelse knyttet til temaet.

Etter flere år i barnehagelæreryrket vil man ha gjort seg varierte erfaringer som gjør at man etter hvert vil være rustet til å håndtere mange ulike situasjoner, herunder situasjoner hvor man mistenker at et barn blir utsatt for omsorgssvikt. I tillegg kan kombinasjonen av grunnleggende kunnskap om omsorgssvikt og mange varierte erfaringer sannsynligvis føre til

at man som barnehagelærer lettere kan oppdage barn i vanskelige livssituasjoner. Barnehagelærer C påpeker at alle barn, foreldre og ansatte er ulike, noe som forutsetter at barnehagelæreren må kunne benytte kunnskapen sin i mange ulike situasjoner. Dette kan knyttes opp mot det Hennem og Østrem sier om at barnehagelærere skal kunne “anvende sin generaliserbare kunnskap i unike, ikke-generaliserbare situasjoner” (Hennem & Østrem, 2016, s. 25). På bakgrunn av dette kan man også peke på at læring gjennom erfaring ikke er utelukkende positivt dersom man ikke har den faglige kunnskapen som utgangspunkt. Dersom man får all sin kunnskap gjennom erfaringer, uten å ha bakenforliggende kunnskap, kan kunnskapen i større grad være situasjonsavhengig og ikke nødvendigvis kunne anvendes i ikke-generaliserbare situasjoner. Dette er særlig viktig når det kommer til barnehagelærernes arbeid med omsorgssvikt, ettersom at ethvert barn som blir utsatt for omsorgssvikt kan reagere og uttrykke dette forskjellig.

Som profesjonsutøver må man forholde seg til de tre forpliktelsene som er samfunnsmandatet, kunnskapen og etikken (Hennem & Østrem, 2016, s. 11). I barnehagelæreren arbeid med barn som blir utsatt for omsorgssvikt, vil dette blant annet innebære å forholde seg til opplysningsplikten (Barnehageloven, 2005, §46), og den etiske forpliktelsen man har til å melde ifra dersom man mistenker at et barn ikke får god nok omsorg (Haug, 2019, s. 29). Disse punktene skal ta utgangspunkt i faglig kunnskap. Å stole på egen kunnskap og dømmekraft i en situasjon hvor man mistenker at et barn blir utsatt for omsorgssvikt kan være utfordrende. Erfaringer man har fått gjennom arbeidslivet kan her spille en sentral rolle. Barnehagelærer C er inne på dette, og sier at det å tørre og stole på den kunnskapen man har som barnehagelærer, er sentralt i arbeidet med temaet. Dersom man som barnehagelærer har mye erfaring, kan det være lettere å stole på seg selv og sin faglige kunnskap, og dermed handle til det beste for barnet. På bakgrunn av informantenes utsagn om å ha lært mye gjennom erfaring, kan det tyde på at erfaringen er av stor betydning for barnehagelæreres profesjonsutøving knyttet til barn som blir utsatt for omsorgssvikt. I tillegg til at man gjennom egne erfaringer får ny kunnskap som vanskelig kan læres gjennom teori i utdanningen.

5.3 Barnehagelæreres ansvar for å utvikle kunnskap og innsikt om barn som blir utsatt for omsorgssvikt

Som barnehagelærer har man selv et ansvar for å videreutvikle sin kunnskap og innsikt om barn, samt om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Gjennom intervjuene kommer det frem at informantene i ulik grad selv oppsøker mer kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt. Dette kommer særlig frem da informantene får spørsmål om de har fått tilbud om kurs om barn i vanskelige livssituasjoner, etter utdanningen, samt spørsmål om hva de mener er den viktigste kilden til kunnskap om omsorgssvikt. Barnehagelærer A nevner at hun har utviklet sin kunnskap gjennom kurs hun har deltatt på gjennom jobben. I tillegg forteller hun at de på hennes tidligere arbeidsplass hadde barnevernet til stede på noen av personalmøtene. Å ha barnevernet innoom i barnehagen, kan være til fordel for personalet, ettersom dette kan senke terskelen for å ta kontakt. Barnehagelærer B sier at hun har bygget opp sin kunnskap gjennom å lytte på andre mennesker som har erfart ulike former for omsorgssvikt, og mennesker som har vært med på å avdekke dette. I likhet med Barnehagelærer A har hun også deltatt på kurs gjennom jobben. Videre uttrykker Barnehagelærer B at hun selv oppsøker mer kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt, uten å utdype dette noe mer.

Gjennom barnehagelærerstudiet skal man få et bevisst forhold til å søke ny kunnskap, samt holde seg faglig oppdatert (Hennum & Østrem, 2016, s. 47). På den ene siden kan omsorgssvikt være et ubehagelig tema å prate om. For flere kan det til og med være tabu, noe Barnehagelærer C påpeker. Dette kan bidra til at man som barnehagelærer unngår å oppsøke temaet. På en annen side, dersom man er åpen og prater om omsorgssvikt i personalet kan det ha en positiv effekt. Det kan hjelpe oss til å få mer kunnskap, samt fange opp hendelser som kan være bekymringsverdig. For å videreutvikle kunnskapen som utdannet barnehagelærer, har en selv ansvar for å lese i bøker, melde seg på kurs, samt generelt være aktiv og engasjert for å få mer kunnskap om barn som er utsatt for omsorgssvikt. I forbindelse med dette sier Barnehagelærer C at det handler om det å være pålogget. Dersom et kurs dukker opp, melder hun seg på og samler inn all informasjon hun kan. Dette har hjulpet henne til å føle seg tryggere i å vite når hun skal dokumentere, og eventuelt melde videre dersom hun oppdager noe urovekkende på avdelingen. Som barnehagelærer har man en etisk forpliktelse til å melde ifra dersom man får en mistanke om at et barn ikke får god nok omsorg eller generelt har det vanskelig (Haug, 2019, s. 29). Dersom denne plikten blir brutt, kan det bli sett på som offentlig omsorgssvikt ettersom barnehagen svikter barnet.

Informantene nevner at kurs på arbeidsplassen er en god kilde til ny kunnskap, men er det egentlig det? Kurs kan på den ene siden, bidra til en oppfriskning eller ny kunnskap hos de ansatte i barnehagen. Det kan også være med på å gi et fagspråk til de ansatte. Dersom man har et godt utviklet fagspråk, kan det være lettere å sette ord på eventuelle tanker eller situasjoner rundt atferden til barna i barnehagen. På en annen side, dersom det er mye fokus på utvikling av et godt fagspråk, kan en mulig konsekvens være at barnehagelærerne setter ord på det som lett kan beskrives, mens det som er mer utfordrende, utelates (Hennum & Østrem, 2016, s. 31). Dette kan være tilfellet når det kommer til barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Noe som også underbygges av Barnehagelærer C ved at hun peker på at temaet oppleves som tabu for mange. Dersom de ansatte får et større vokabular og et mer presist fagspråk for å snakke om omsorgssvikt, kan det bidra til kunnskapen om temaet går fra å være taus, til å bli mer eksplisitt.

I intervjuet fortalte Barnehagelærer B at hun, sammen med styreren, var på kurs arrangert av Stine Sofie stiftelsen. Informanten mener at dette er noe også resten av personalet burde fått muligheten til å være med på. Dette er fordi hun sitter med en følelse av at hun "maser" om temaet, men at resten av personalet ikke vil tenke tanken om at barn kan bli utsatt for omsorgssvikt. Videre forteller hun at hun selv ikke ønsker å tenke tanken, men man må. Man må tørre å tenke at det faktisk kan skje hvem som helst. På den ene siden, kan dette bidra til at temaet blir tabu i barnehagen, og at man derfor er redd for å ta opp en eventuell mistanke rundt et barn som kan være utsatt for omsorgssvikt. På den andre siden, dersom alle de ansatte i barnehagen får en faglig kunnskap om temaet, kan dette bidra til at det blir mindre tabu. Noe som igjen kan påvirke samtaler og hvordan man jobber med omsorgssvikt i barnehagen. Ifølge Hennum & Østrem er det språket som gjør det mulig å reflektere over handling (Hennum & Østrem, 2016, s. 26). Videre peker de på at barnehagelærerne har behov for et fagspråk for å forstå og oppdage det som skjer med barna i barnehagen (Hennum & Østrem, 2016, s. 26). Barnehagen kan ved hjelp av eksempler på ulike caser om barn som er utsatt for omsorgssvikt og samtaler rundt temaet, utfordre de ansatte på å snakke om omsorgssvikt og gjøre de mer observante rundt barna og hva man skal se etter. Å ha møter sammen med personalet kan også være med på å åpne opp for samtaler dersom det er mistanke i barnehagen. Det er viktig at personalet sammen kan vurdere og hjelpe hverandre til kunnskap

og klarhet i eventuelle tilfeller av omsorgssvikt i barnehagen. I forbindelse med dette er det sentralt at de ansatte også har en gjensidig respekt for hverandre og tar hverandre seriøst. Da kan man sammen vurdere saken, og om det er noe som må tas videre.

Barnehagelærer C mener at dersom man slutter å lære, slutter man å jobbe. Dette kan sees i sammenheng med teorien til Unni Bleken. Hun peker på at barnehagen er avhengig av fagpersoner som er villige til å sette seg inn i ny kunnskap, som er i stadig utvikling, og som ikke ser på seg selv som faglig utlært (Hennum & Østrem, 2016, s. 62). Med dette har derfor barnehagelærere selv ansvar for å videreutvikle sin kunnskap. I dette yrket kan en aldri bli utlært, ettersom det stadig vil dukke opp nyanser. I den forbindelse peker Barnehagelærer C på at alle barn er forskjellige og har ulike behov. Som barnehagelærer har man da et ansvar for å møte barnet, samt tilrettelegge for hver enkelt. Dersom man som barnehagelærer tenker på seg selv som ferdig utlært, vil dette ha påvirkning på deres profesjonsutøvelse, og derfor også for barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Ved å holde seg faglig oppdatert og utvikle kunnskapen, vil barnehagelæreren kunne handle til det beste for barna.

6.0 Avslutning

I dette kapittelet skal vi oppsummere resultatene og drøftingen av datamaterialet. Vi skal også se på veien videre og hva vi som studenter sitter igjen med etter arbeidet med bacheloroppgaven.

Formålet med denne oppgaven har vært å belyse, og forsøke å svare på problemstillingen: “Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?”. Ved bruk av kvalitativt forskningsintervju har vi intervjuet tre barnehagelærere med minst fem års erfaring fra yrket. Gjennom intervjuene har vi blant annet fått innsikt i hva informantene legger i begrepene omsorg og omsorgssvikt, hvordan de opplever sin kunnskap om temaet og hva de mener er den viktigste kilden til kunnskap for dem. På bakgrunn av at vi har hatt få informanter er det viktig å presisere at funnene ikke er representative for alle barnehagelærere, og at man derfor ikke kan trekke generelle konklusjoner basert på det

innsamlede datamaterialet. Dette var heller ikke oppgavens formål ettersom vi ønsket å få dypere innsikt i informantenes opplevelse av egen kunnskap om temaet.

Gjennom intervjuene har vi funnet både likheter og ulikheter. To av tre informanter opplever å ha for lite kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt, mens en av informantene opplever at hun selv har god kunnskap om temaet. Vi har på bakgrunn av dette drøftet om barnehagelærerne kan ha mer kunnskap enn det som kommer frem i datamaterialet, og i den forbindelse knyttet det opp mot taus kunnskap og fagspråk. Videre fant vi at samtlige av barnehagelærerne synes de fikk for lite undervisning om temaet i utdanningen, noe som kan sees i sammenheng med opplevelsen av å ha for lite kunnskap. Vi har i drøftingen stilt spørsmål om det faktisk er for lite undervisning om omsorgssvikt i utdanningen, og har trukket frem flere momenter som underbygger dette. I tillegg trekker informantene frem erfaringer man gjør seg i yrket som en viktig kilde til kunnskap, noe som viser til hvor mye man lærer etter utdanningen. Til slutt har vi drøftet barnehagelærernes forhold til, og ansvar for å selv oppsøke og videreutvikle kunnskapen sin.

Problemstillingen tar for seg barnehagelæreres opplevelse av egen kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Man kan på bakgrunn av dette vise til hva informantene selv sier, som er at to opplever sin kunnskap som mangelfull, mens én opplever å ha god kunnskap. Realiteten er derimot ikke så enkel, og det er derfor vanskelig å komme med en konklusjon i forhold til problemstillingen. Dette fordi funnene kan tydes på flere ulike måter og ikke kan oppsummeres så enkelt, noe vi også har drøftet. Innledningsvis har vi pekt på at kunnskap og kompetanse om omsorgssvikt er nødvendig for at barnehagelærere skal oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt (Haug, 2019, s. 87). I tillegg til at statistikk kan tyde på underrapportering fra barnehagen til barnevernet, samt at det er sannsynlig at mørketallene for barn som blir utsatt for omsorgssvikt er store (Haug, 2019, s. 42). På bakgrunn av dette og temaets viktighet mener vi at det er behov for mer forskning på området. Mer forskning kan også bidra til å gi et mer helhetlig og representativt bilde av barnehagelæreres kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven dukket det også opp en ny problemstilling: «Er det for lite undervisning om temaet i utdanningen?». Funnene våre og studentundersøkelser tyder på ja, og vi mener derfor at også dette er noe som behøver mer forskning.

Arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært en lærerik prosess som har gitt oss ny kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. Denne kunnskapen vil være verdifull når vi snart er ferdig utdannede barnehagelærere, og selv skal arbeide med dette. Selv om vi føler at vi trenger enda mer kunnskap om temaet, er vi likevel mer rustet nå enn vi var før vi startet arbeidet med bacheloroppgaven for fem måneder siden.

7.0 Litteraturliste:

- Anker, T. (2020). *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Barnehageloven. (2005). Lov om barnehager (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Barne-, ungdoms- og familiedepartementet. (2020, 05. november). *Psykisk vold*.
Bufdir. https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Psykisk_vold/
- Barne-, ungdoms- og familiedepartementet. (2021, 13. oktober). *Bekymringsmeldinger til barnevernet*. Bufdir.
https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Bekymringsmeldinger/#heading87393
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-87). Cappelen Damm Akademisk.
- Birkeland, J. (2020). *Observasjon - en nøkkelkompetanse i barnehagelæreres utdanning og profesjon: Brudd, utfordringer og potensial*. Bodoni AS/Høgskulen på Vestlandet.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning. (2012). *Forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning* (FOR-2012-06-04-475). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-06-04-475>
- Haug, K. H. (2019). *Barnevern for barnehagefolk: Innføring i arbeid med barnevern i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Hennum, B. A. & Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Cappelen Damm.
- Jacobsen, D. I. & Thorsvik, J. (2019). *Hvordan organisasjoner fungerer* (5.utg.). Fagbokforlaget.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Killén, K. (2015). *Sveket 1. Risiko og omsorgssvikt: et helseproblem og tverrfaglig ansvar*. (5. reviderte utg.). Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning* (2.utg.). Kommuneforlaget.

- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Endring i rammeplaner for lærerutdanninger inklusive barnehagelærerutdanning*. (Rundskriv F-05-16). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/rundskriv-f-05-16-endring-i-rammeplaner-for-larerutdanninger/id2484856/?q=BARNEHAGEL%C3%86RERUTDANNING>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3.utg.). Gyldendal Akademisk.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning. (2018, 17. oktober). *Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning*. Universitets- og høyskolerådet. <https://www.uhr.no/f/p1/i8dd41933-bff1-433c-a82c-2110165de29d/blu-nasjonale-retningslinjer-ferdig-godkjent.pdf>
- Nygren, P. (2011). Barneomsorg som fellesbegrep i tverrfaglig psykososialt arbeid med barn og unge. I S. Straand (red.), *Samhandling som omsorg: Tverrfaglig psykososialt arbeid med barn og unge* (s. 62-81). Kommuneforlaget.
- Ringereide, A. R. (2020, 06. november). *Ulike former for omsorgssvikt*. Nasjonal digital læringsarena. <https://ndla.no/nb/subject:1:03e810db-3560-47b5-a5f6-e7afe1d0a2d6/topic:1:283ddec5-923c-412c-b880-cf71f42516d2/topic:1:849a9da8-1553-412b-b0ec-afc5424fecba/resource:550523fb-8881-403d-9f7c-3dda488908f6>
- Ruud, M. (2019, 03. juni). *Alvorlig at barnehagelærerstudenter mangler kunnskap om vold og overgrep*. Utdanningsnytt. <https://www.utdanningsnytt.no/barnehage-barnehagelaererutdanning-seksuelle-overgrep/alvorlig-at-barnehagelaererstudenter-mangler-kunnskap-om-vold-og-overgrep/173514>
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.
- Svartdal, F. (2021, 6. juli). *Hawthorne-effekt*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/Hawthorne-effekt>
- Tholin, K. R. (2018). Omsorg usynliggjøres og trenger en tydeligere posisjon. I V. Glaser, K. H. Moen, S. Mørreaunet & F. Søbstad (red.), *Barnehagens grunnsteiner: Formålet med barnehagen* (s. 59-70). Universitetsforlaget.

Vedlegg 1:

22.02.2022, 13:39

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

554074

Prosjekttittel

Omsorgssvikt

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)**Type prosjekt**

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student**Prosjektperiode**

26.01.2022 - 25.05.2022

Vurdering (1)**22.02.2022 - Vurdert**

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg, og eventuelt i meldingsdialogen mellom innmelder og Personverntjenester. Behandlingen kan starte

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere barn.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til den datoen som er oppgitt i meldeskjemaet.

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/61e13747-2a44-4b41-acd1-928174668446>

1/2

22.02.2022, 13:39

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

-Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 2:

INFORMASJON TIL DELTAKERE I FORBINDELSE MED BACHELORPROSJEKT

Vil du delta i vårt forskningsprosjekt?

Barnehagelæreres kunnskap om barn utsatt for omsorgssvikt

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvilke kunnskaper barnehagelærere har om barn som blir utsatt for omsorgssvikt. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi er to studenter som går siste året på barnehagelærerstudiet ved Høgskulen på Vestlandet, og skal skrive bacheloroppgave om temaet omsorgssvikt. Kompetanse og kunnskap om omsorg og omsorgssvikt er nødvendig for at barnehagelærere skal oppdage barn i risiko, og på denne måten kunne handle til barnets beste. Det er sannsynlig at mørketallene for barn som blir utsatt for omsorgssvikt er store. Vår problemstilling er derfor "Hvordan opplever barnehagelærere sin kunnskap om barn som blir utsatt for omsorgssvikt?". For å svare på problemstillingen ønsker vi å gjennomføre kvalitative intervjuer med barnehagelærere og/eller pedagogiske ledere. Opplysningene vi samler inn, vil bli brukt i forbindelse med denne oppgaven og du som informant vil bli anonymisert.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Ansvarlige for forskningsprosjekter er barnehagelærerutdanningen ved Høgskulen på Vestlandet - Campus Bergen, veileder Kristine Hjelle og student: 472 og student: 534.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta fordi vi ønsker å intervjuer barnehagelærere og/eller pedagogiske ledere som har minst fem års erfaring fra yrket. Intervjuene har som hensikt å få dypere innsikt i hvilken kunnskap og kompetanse du har om temaet omsorgsvikt, samt dine erfaringer fra jobb i barnehagen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du vil bli intervjuet om dine kunnskaper om barn som blir utsatt for omsorgsvikt. Intervjuet vil bli tatt opp med en ekstern lydopptaker, i tillegg vil det bli tatt skriftlige notater underveis. Gjennom intervjuet vil det bli stilt spørsmål rundt dine tanker og kunnskaper om omsorgsvikt. Det vil ikke bli registrert personlige opplysninger, og lydopptakene vil bli slettet etter at materialet er transkribert og godkjent av veileder. Siste dato for sletting av lydopptak er 25.05.2022. Intervjuet vil ta deg ca. 20-25 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst, frem til innleveringsdato 25.05.2022, trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. All informasjon om/fra deg og lydopptak vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil utelukkende bruke opplysningene fra deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Utover oss som studenter, vil også veileder ha tilgang til de innsamlede opplysningene. Det innsamlede materialet vil bli lagret på passordbeskyttet datamaskin, i tillegg til at deltakerne

vil bli anonymisert i transkriberingen av intervjuet og i oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Lyddopptak av intervju vil som nevnt bli slettet etter transkribering og resterende opplysninger vil ikke kunne spores tilbake til deltakerne. Prosjektet avsluttes når oppgaven er godkjent, som etter planen er 25.05.2022.

Kontaktinformasjon:

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen ved veileder:

- Kristine Hjelle: Tlf.: 55585876. E-post: krhj@hvl.no

eller studenter:

- Anonym student 1
- Anonym student 2

Vårt personvernombud:

- Trine Anikken Larsen. Tlf.: 55587682. E-post: trine.anikken.larsen@hvl.no

Hvis du har spørsmål knyttet til Personverntjenester sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Personverntjenester på e-post (personverntjenester@sikt.no) eller på telefon: 53211500.

Med vennlig hilsen,

Veileder: Kristine Hjelle

Studenter: 472 og 534

Vedlegg 3:

INTERVJUGUIDE

Spørsmål til kvalitativt intervju:

1. Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
2. Hva mener du er omsorg i barnehagen?
3. Hva legger du i begrepet omsorgssvikt?
4. Kan du beskrive hva som er barnehagelærerens oppgaver i arbeidet med barn som er utsatt for omsorgssvikt?
5. Statistikk viser at det blir sendt flere bekymringsmeldinger fra skolen til barnevernet, enn fra barnehagen. Hva tenker du kan være årsaken til dette?
6. Hvordan opplever du din kunnskap om temaet?
  - Hvilke tanker har du om undervisningen du fikk om temaet i utdanningen?
  - Har du, etter utdanningen, fått tilbud om kurs om barn som er i vanskelige livssituasjoner?
  - Hva mener du er den viktigste kilden til kunnskap om temaet for deg?
7. Hvilken kompetanse mener du er sentral i arbeidet med barn som er utsatt for omsorgssvikt?
8. Hvordan opplever du at din generelle barnehagekunnskap styrker ditt arbeid med barn som er utsatt for omsorgssvikt?
9. Har du noe annet du ønsker å tilføye?